867/11

Den 9. maj 2011 blev i sag nr. 78.513:

xxxxx xxxxx xxxxxxx
xxxxxxxxx xx xxxxxxxxx
xxxx xxxxxxxxxx

mod

Sampension KP
Livsforsikring A/S
Tuborg Havnevej 14
2900 Hellerup

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har livsforsikring i Sampension KP Livsforsikring A/S. Hun klager over, at selskabet har indsat to klausuler i forsikringen med tilbagevirkende kraft til tegningstidspunktet og på bl.a. dette grundlag har afvist at yde helbredsbetingede ydelser.

Selskabet har i forbindelse med, at klageren i 2009 anmeldte tab af erhvervsevne indføjet to klausuler i forsikringen med tilbagevirkende kraft til tegningstidspunktet med henvisning til, at klageren ved tegningen af forsikringen pr. 1/9 2004 afgav urigtige risikooplysninger. I policetillæg af 16/4 2010 hedder det herved:

> "Fra den 01.09.-2004 gælder følgende klausul:
>
> Pensioner/udbetalinger ved erhvervsevnetab og ret til præmiefritagelse bortfalder, hvis forsikrede helt eller delvist mister sin erhvervsevne inden den 01.09.2014 på grund af muskelsmerter med følger.
>
> Fra den 01.09.2004 gælder følgende klausul:
>
> Pensioner/udbetalinger ved erhvervsevnetab og ret til præmiefritagelse bortfalder, hvis forsikrede helt eller delvist mister sin erhvervsevne inden den 01.09.2014 på grund af underlivssmerter med følger."

Med henvisning til bl.a. de indføjede klausuler har selskabet afvist at yde helbredsbetingede ydelser til klageren.

Livsforsikringen, som klageren er omfattet af, berettiger til dækning, hvis erhvervsevnen på grund af sygdom eller ulykke er nedsat med 2/3 eller derover.

I sin klage til nævnet har klageren bl.a. anført:

"Undertegnede vil hermed klage over Sampensions afgørelse om dækning ved erhvervsevnetab. Da de mener, at der skulle have været oprettet et klausul i min pensionsordning(kopi vedlagt.)

Jeg klagede over dette og fik medhold i, at underlivssmerterne ikke havde noget med min sygdom at gøre. Men at de stadig nægtede at udbetale pension, pga muskelsmerter med følger.

Men jeg mener, at jeg er blevet fejlbedømt, da jeg ikke havde fibromyalgi i 2004, havde jeg haft det, havde jeg ikke været i stand til at passe et arbejde. Jeg har ikke på noget tidspunkt forud for min sygdom været sygemeldt pga muskelsmerter i hverken kortere eller længere tid.

Jeg blev sygemeldt i oktober 2007 efter, at have arbejdet som leder i en sommerkiosk i 5 mdr. og først derefter blev jeg sygemeldt.

I januar 2009 fik jeg stillet diagnosen fibromyalgi og kom i arbejdsprøvning for derefter til sidst, at blive tilkendt førtidspension i januar 2010

Så jeg mener at det er på et forkert grundlag, at Sampension har givet mig afslag.

I mit tilfælde kom min fibromyalgi fra den ene dag til den anden."

Selskabet har hertil bl.a. bemærket:

"Når en klausul gøres gældende ved erhvervsevnetab, sker der ikke udbetaling fra eller ydes præmiefritagelse på de pensioner, som er omfattet af klausulen.

Som udgangspunkt for vurderingen af forsikredes helbredsoplysninger bruger selskabet de vejledende retningslinjer fra Videncentret for Helbred og Forsikring. Det er dog selskabet, der tager endeligt stilling til, hvorvidt der er en forhøjet risiko for erhvervsevnetab ud over den grænse, der er for at opnå normale vilkår i pensionsordningen.

Sagsfremstilling
Forsikrede blev optaget i pensionsordningen den 1. september 2004.

I forbindelse med optagelsen oplyste forsikrede som det eneste, at hun var blevet opereret to gange i venstre knæ. På den baggrund blev pensionsordningen oprettet på normale vilkår.

Forsikrede fratrådte den pensionsgivende den 31. december 2006.

Den 30. december 2009 modtog vi forsikredes ansøgning om dækning som følge af erhvervsevnetab. [Klager] søgte om udbetaling på grund af modic-forandringer i ryggen og fibromyalgi.

Til brug for vurdering af ansøgningen indhentede vi sagsakter fra … Kommune og forsikredes egen læge.

Af den praktiserende læges journal fremgik det, at [klager] den 11. august 2004 - knap 14 dage før hun indtrådte i pensionsordningen - henvendte sig, fordi hun havde været generet af muskelsmerter i de sidste 3 uger. Smerterne var især lokaliseret i overarme, lår og ryg, og forværredes ved løft.

Herudover havde forsikrede haft kroniske smerter i underlivet, der medførte hospitalsundersøgelser og til sidst operation med fjernelse af livmoderen i 1998. I 2002 blev forsikrede henvist til fysioterapeut på grund af operationsfølger.

Hvis selskabet havde fået disse oplysninger da ordningen blev oprettet, ville ordningen fra start være blevet oprettet med to klausuler.

Det fremgik af sagsakterne, at forsikrede i januar 2007 fik smerter i højre overarm, og i juni 2007 søgte hun læge på grund af smerter i ryggen og i hænderne. Den 26. oktober 2007 blev forsikrede endeligt sygemeldt.

I januar 2008 havde hun igen ondt i led og muskler, og i maj 2008 blev forsikrede undersøgt på … Universitetshospital grundet smerter i lænderyggen. Der var på det tidspunkt smerter fra alle kroppens led og muskelgrupper på både over- og underekstremiteterne samt overkroppen.

Den 14. august 2008 var forsikrede til forundersøgelse på …hospitalet, fordi hun på daværende tidspunkt havde haft ondt i led og muskler i ca. et år. Ved denne forundersøgelse oplyste forsikrede, at hun også to år forinden havde haft ondt i armene i en periode på nogle måneder.

Den praktiserende læge skrev i statusattest dateret den 13. oktober 2008, at forsikrede var vurderet hos neurolog …, der ikke kunne finde en forklaring på de generelle muskelsmerter og forværringen af tilstanden. Forsikrede blev viderehenvist til neurologisk afdeling på grund af mistanke om myosit (betændelsestilstand i musklerne). Det vurderedes på daværende tidspunkt, at forsikredes problemer med smerter i muskler og led medførte en væsentlig begrænsning af funktionsevnen.

Den 27. november 2008 blev hun på ny undersøgt på …hospitalet, og det oplystes i den forbindelse, at de værste gener var ondt i leddene, ondt i hænder og fødder og ondt i ryg og muskler.

Den 11. december 2008 vurderede fysioterapeut …, at forsikrede led af fibromyalgi, da der tydeligvis var tale om muskulære smerter i svær grad, som var diffust udbredte, og som fra dag til dag kunne skifte i intensitet og lokalitet.

Der blev udarbejdet en speciallægeerklæring den 21. januar 2009, hvoraf det fremgik, at forsikrede havde smerter i muskler og alle led, og der var udtalte myogene forandringer i ryg- og lændemuskulaturen.

Efter en arbejdsprøvning i juni 2009 havde vist, at forsikrede kun kunne arbejde ca. halvanden time om ugen, blev hun tilkendt offentlig førtidspension den 4. december 2009.

På den baggrund vurderede vi, at betingelserne om et varigt erhvervsevnetab på 2/3 i alle erhverv var opfyldt, hvilket vi meddelte forsikrede den 16. april 2010. Samtidig oplyste vi, at pensionsordningen med tilbagevirkende kraft var blevet oprettet med klausuler for muskelsmerter og underlivssmerter, og at klausulen for muskelsmerter blev gjort gældende.

Klausulen for underlivssmerter er ikke gjort gældende, da vi vurderede, at der ikke var sammenhæng mellem erhvervsevnetabet og disse gener.

Forsikrede klagede over afgørelsen ved brev af 3. maj 2010, og anførte i den forbindelse, at hun først blev syg i 2007, og at fjernelsen af hendes livmoder ikke havde indflydelse på hendes fibromyalgi.

Selskabet fastholdt i brev af 27. maj 2010, at pensionsordningen skulle klausuleres, og at klausulen for muskelsmerter skulle gøres gældende. Det skyldes, at der efter vores vurdering består en direkte sammenhæng mellem det nuværende erhvervsevnetab og de klausulerede muskelsmerter, idet de muskulære symptomer, som forsikrede havde før optagelsen, stemmer nøje overens med de symptomer, hun har nu. Det blev samtidig præciseret, at klausulen for underlivssmerter ikke var blevet gjort gældende.

Selskabets stillingtagen til klagen, jf. vedtægter for Forsikringsankenævnets § 5, stk. 1
I klagen til ankenævnet skriver [klager], at hun er blevet fejlbedømt i forbindelse med klausulen for muskelsmerter, idet hun ikke havde fibromyalgi i 2004 , og fordi hun ikke havde været sygemeldt på grund af muskelsmerter forud for oprettelsen af pensionsordningen.

Selskabet gør gældende, at det afgørende er, at forsikrede havde muskelsmerter lige op til optagelsen i pensionsordningen. Det medfører klausulering af ordningen, uanset om der har været sygemeldinger, og uanset om årsagen til generne er endeligt diagnosticeret.

Da der derudover er årsagssammenhæng mellem de gener, der har medført klausul og forsikredes nuværende gener, er det aktuelle erhvervsevnetab omfattet af klausulen.

Det gøres således gældende at:

- Reglerne om klausuler og afgivelse af helbredsoplysninger findes i pensionsregulativets § 6.

- Ved optagelsen i pensionsordningen i 2004 skrev [klager] under på, at, at hun kun var blevet opereret to gange i venstre knæ og ikke havde fortiet nogen oplysninger.

- Der er nu dokumenteret, at [klager] dengang afgav objektivt urigtige oplysninger.

- Om lidelsen var endelig diagnosticeret på tidspunktet for optagelse i ordningen, eller om forsikrede havde været sygemeldt på grund af lidelsen, er ikke afgørende for klausuleringen.

- Det afgørende er, at forsikrede havde haft kroniske underlivssmerter, og at hun søgte læge på grund af vedvarende muskelsmerter, kun 14 dage inden optagelsen.

- Havde SAMPENSION modtaget de rigtige helbredsoplysninger allerede i 2004, så ville pensionsordningen fra begyndelsen have været omfattet af klausuler.

- I forbindelse med ansøgningen om dækning som følge af erhvervsevnetab har vi derfor forsynet policen med de klausuler, der skulle have været på ordningen hele tiden. Ændringen er sket med hjemmel i Forsikringsaftalelovens paragraffer om urigtige oplysninger.

- Der er nøje sammenhæng mellem de klausulerede muskelsmerter, og det nuværende erhvervsevnetab, og selskabet er derfor berettiget til at gøre klausulen gældende.

- Det betyder, at forsikrede ikke har ret til præmiefritagelse eller invalidepension fra pensionsordningen.

Klagen bør dermed ikke tages til følge."

I brev til nævnet af 19/7 2010 har klageren hertil bl.a. anført:

"Kan ikke forstå at Sampension kan konkludere at jeg havde samme symptomer (fibromyalgi) som før jeg underskrev papirer til Sampension.

I august 2004, var diagnosen, at jeg var ved at komme i overgangsalderen, og da jeg ingen livmoder har, men stadig mine æggestokke, så har jeg haft det som alle andre kvinder der kommer i overgangsalderen, med diverse symptomer, og da jeg var i underskud af kalk og D-vitamin, gjorde det at jeg fik det dårligt, (er meget sikker på at det var overgangsalderen, for ellers ville det jo ikke hjælpe, at spise unikalk med D-Vitamin) jeg mener at også der fejlbedømmer Sampension mig.

Den måde Sampension fremsætter min sag, virker det som om at jeg har været symptomfri ind imellem mine undersøgelser hos de forskellige specialister, det passer ikke, fra jeg blev sygemeldt i oktober 2007 har jeg ikke på noget tidspunkt været symptomfri, jeg har jo netop været hos flere speciallæger for, at blive udredt for min sygdom. Nogen får fibromyalgi over mange år og andre får det fra den ene dag til den, anden, og den sidste kategori hører jeg til, for jeg kunne faktisk ingenting fra den ene dag til den anden."

Af helbredsoplysningerne klageren besvarede ved optagelsen i ordning fremgår af "Helbredserklæring B" underskrevet af klageren den 14/12 2004 bl.a.:

"**2.** Hvilken lidelse/hvilke lidelser er årsag til, at du ikke kan underskrive erklæring A vedrørende helbred og arbejdsdygtighed?

Opereret i knæet 2 X.
…
4. a. Bruger du lægemiddel ordineret af læge eller anden behandler?
NEJ ☒ …

b. Har du tidligere brugt lægemiddel gennem længere tid (mere end en måned)?
NEJ ☒ …

5. a. Er du fuldstændig rask?
NEJ ☐ JA ☒ …

b. Er du fuldstændig arbejdsdygtig?
NEJ ☐ JA ☒"

Ved brev af 21/2 2011 har nævnets sekretariat anmodet om at fremsende "Helbredserklæring A" udfyldt af klageren samt at redegøre nærmere for eksakt, hvilke spørgsmål klageren har besvaret forkert i helbredserklæringerne.

Ved brev af 4/3 2011 har selskabet hertil bl.a. anført:

"På baggrund af ankenævnets brev af den 21. februar 2011 sender vi genpart af 'Helbredserklæring A', som [klager] fik tilsendt sammen med 'Helbredserklæring B', da hun skulle optages i pensionsordningen.

Som det fremgår, må helbredserklæring A kun underskrives, hvis forsikrede

- er fuldstændig rask og arbejdsdygtig
- *inden for de seneste ti år ikke har lidt af eller været undersøgt eller behandlet for andre lidelser end almindelig forkølelse og influenza og ikke har været indlagt på sygehus eller lignende*
- i øjeblikket ikke bruger og ikke tidligere gennem længere tid (mere end en måned) har brugt lægemidler ordineret af læge eller anden behandler

I tilfælde hvor forsikrede ikke kan skrive under på dette, skal der gives nærmere oplysning om årsagen ved udfyldelse af helbredserklæring B.

[Klager] underskrev ikke 'Helbredserklæring A', men udfyldte den 14. december 2004 'Helbredserklæring B' med oplysning om to knæoperationer i årene 1998 og 1999. Yderligere supplerede hun den 9. marts 2005 oplysningerne om sine knægener på 'Spørgeskema om gigt, led- og bløddelsgener (skader).'

Hun oplyste derimod ikke, at hun umiddelbart før optagelsen i ordningen den 11. august 2004 - havde konsulteret sin læge, fordi hun igennem tre uger havde været generet af muskelsmerter, især i overarme, lår og ryg. Hun oplyste heller ikke om den underlivsoperation og de underlivssmerter, som hun havde haft i årene før optagelsen.

Muskelsmerterne, underlivsproblemerne og de tilknyttede lægebesøg lå inden for den ti års periode, der spørges til på 'Helbredserklæring A'.

Foruden knægenerne havde [klager] således ved optagelsen *lidt af og været undersøgt/behandlet for andet end almindelig forkølelse og influenza inden for de sidste ti år,* nemlig muskelsmerter og underlivsproblemer. Dette skulle have været oplyst sammen med knægenerne på helbredserklæringen."

Af "Helbredserklæring A", som klageren ikke har udfyldt eller underskrevet, fremgår bl.a.:

"Jeg erklærer at:

- jeg er fuldstændig rask og arbejdsdygtig
- jeg inden for de seneste 10 år ikke har lidt af og ikke har været undersøgt eller behandlet for andre lidelser end almindelig forkølelse og influenza, og at jeg ikke har været indlagt på sygehus eller lignende
- jeg i øjeblikket ikke bruger og ikke tidligere gennem længere tid (mere end en måned) har brugt lægemidler ordineret af læge eller anden behandler
- ovenstående oplysninger er i overensstemmelse med sandheden.

Jeg er klar over, at forsikringen ifølge forsikringsaftaleloven kan nedsættes eller ophæves, hvis det oplyste ikke er fuldt sandfærdigt.
…
Hvis du ikke kan underskrive erklæring A, skal du give nærmere oplysning om årsagen hertil ved udfyldelse af erklæring B."

Af journal fra klagerens praktiserende læge fremgår bl.a.:

" Indlagt: 15.05.98 - 20.05.98
DA
R10.2
Abdominalia lokaliseret til pelvis og perinaeum
DB
N94.6
Dysmenoré uden specifikation
KV
LCD11
Hysterectomia vaginalis, laparoskopisk assisteret

Resultatbeskrivelse:

Indlægges mhp. laparoskopisk assisteret vaginal hysterektomi pga. dysmenore.
Der gøres ukompliceret laparoskopisk fjernelse af uterus, og patienten udskrives 3. postoperative dag til hotel.
Anbefalet 14 dages sygemelding og tid til kontrol 4-6 uger efter operationen.
…
2002-01-25 Ansv.: … Klinik: p01 Type: K
kronisk ve.sidig dyspareuni (hysterectomia facta 1998). Fys.*

Fik foretaget hysterektomi i 1998. Siden har pt. haft langvarige smerter ved samleje overvejende i ve. side af underlivet, har været undersøgt både her og i gyn.afd., …, hvor man ikke har kunnet finde forklaringer på det. Hun er blevet opfordret til nogle øvelser, hun ikke har haft effekt af, og det generer hendes samliv i ret væsentlig grad. Hun må bruge andre samlejestillinger for at forhindre smerterne i at komme.
OBJ.: GU: vaginaltoppen lægt, sufficient, ingen udfyldninger i det lille bækken, men derimod ømhed af bækkenmuskler og ligamenter i ve.side.
Abdomen: ømhed af ve. m. rectus abdominis.
HENV:: fys., Svb.* mhp. bækkenbundsbeh.K

Diagnoser:	Ansv.:	Startdato:	Slutdato:
X01	Smerte i genitalier		

…

Diagnose: Adhaesiones peritonei pelvis fem.

Henvisningsårsag: underlivssm.
Pt. fik foretaget laparoskopisk vaginal hysterektomi 1998, Gyn. afd., … pga. dysmenore, blødningsforstyrrelser.
Pt. har fået det væsentligt bedre efter opr., men hun har siden haft dyspareuni lokaliseret til et specielt punkt i ve. fossa iliaca. Medfører at de ikke kan have coitus i anden stilling end sideleje, ryg mod mave. Ind imellem kan pt. have samme type sm. når hun spiser samt når hun tømmer blæren, men ikke værre end hun kan leve med det, og hendes hovedårsag til us. er, at hun ønsker sikkerhed mod malignitet. Hun er tidligere us. med skanning og udredt for sm. på Gyn., afd … 1999. Der er foretaget cystoskopi pga. samme, …-Gyn. afd.: der var i.a.
Rektoskopi ligeledes i.a.

GU: vulva, vagina med velsuspenderet vaginaltop.
Eksploration: tomt i det lille bækken. Der er ikke nogen væsentlig ømhed ved palpation. Ingen ømhed af bækkenbund eller ligamenter. UL-skanning viser et normalt hø. ovarium. Ve. lykkes det ikke at se trods grundig skanning, men ingen patologiske cyster eller tumores.

Konklusion:
mest sandsynligt drejer det sig om adhærencesm.
Pt. orienteres om det godartede af denne type sm., men at man må vente at leve med dem, at det ikke kan ændre sig meget, og de bliver nødt til at tage højde for det i dagligdagen, med f.eks. samlejestilling. Da en adhærenceopr., enten som regulær opr. eller laparoskopi altid er uforudsigelig, og i enkelte tilfælde kan øge sm.situationen og give hende et dårligere udgangspunkt, vil jeg ikke umiddelbart anbefale dette, og hun er selv også mest tilbøjelig til at ville se an uden yderligere behandling eller us., da hun dog har fået en sikkerhed mod malignitet.
…
2004-08-11 Ansv.: … Klinik: p01 Type: K
Sidste 3 uger generet af muskelsm. især i overarme, lår og ryg, ikke som egentlige ledsm. - Sm. giver især uro om aftenen når pt. skal falde i søvn, kan dog sove for dem. - De forværres også når hun løfter, selv ting, der ikke er alt for tunge. - Har i perioder hedeture. Vaginal hysterektomi 1998 pga. dysmenorrhoea og blødningsforstyrrelser. - Ingen febrilia, træthed eller vægttab - ingen GI- eller urol.sympt.
OBJ.: bevægeapparat: der angives myogen ømhed såvel sv.t. overarme som underarme, men ikke lår- eller lægmm.
Ryg: fri bev.
Ledus. i øvrigt : normale forhold og bevægelighed.
US:: bp. til hb, leuko, SR, CRP, elektrolytter, creat. - CM - CK - basisk fosfatase - s-urinsyre - FSH/LH.
BEH.: klarer sig med tabl. Panodil p.n.. - anbefales tabl. Unikalk med D-vitamin 1 x 2 (får aldrig mælk, storryger, spinkel). A: evt. DXA-skanning.K
…
Diagnoser:
L19 An uspec sympt/klage fra muskler …
m62 Muskelsygdomme, andre …"

Af erklæring udfærdiget af en speciallæge i reumatologi af 21/1 2009 fremgår bl.a.:

"**KONKLUSION**
Der er ingen tvivl om, at patienten har fibromyalgi af betydelig sværhedsgrad. Fibromyalgi forekommer oftest sammen med andre gigtsygdomme, og i den forbindelse ville det være rele-

vant, at patienten får foretaget de blodprøver, der er noteret på vedlagte laboratoriumskema. Desuden foreslås patienten at få foretaget knogleskintigrafi.
Der er god overensstemmelse mellem den kliniske undersøgelse og de objektive fund. Der er ingen tvivl om, at patientens smerter er reelle. Man kunne foreslå, at patienten fik anafranil eller eventuelt lyrica i lav dosis som smertestillende medicin hver for sig, idet det i nogle tilfælde har effekt på smerter. Symptomerne har stået på i så lang tid, at man det vil være usandsynligt, om man ser tilstrækkelig bedring i tilstanden til, at patienten vil kunne vende tilbage til sit arbejde."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet, at forsikrede har afgivet urigtige oplysninger ved ikke i helbredserklæring B tillige at oplyse, at årsagen til at helbredserklæring A ikke kunne udfyldes og underskrives var, at hun inden for de sidste 10 år havde fået fjernet livmoderen og i 2002 stadig havde gener som følge af operationen, ligesom hun i 2004 søgte læge på grund af muskelsmerter.

Da nævnet finder det sandsynliggjort, at selskabet kun ville have antaget forsikringen med de angivne klausuler, kan nævnet ikke kritisere, at selskabet har klausuleret pensionsordningen som nu sket, jf. herved forsikringsaftalelovens § 6.

Efter det oplyste for nævnet skyldes klagerens erhvervsevnetab først og fremmest, at hun lider af fibromyalgi. På denne baggrund finder nævnet ikke at kunne kritisere, at selskabet med henvisning til den gengivne klausul vedrørende muskelsmerter har afvist at yde helbredsbetingede ydelser til klageren.

Som følge af det anførte

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Marianne Højgaard Pedersen
formand